

Taasibila Don ka jɛsin Fure Abudulayi Bari ma

(Setanburukalo tile 24, "CNR-ENF" Baarada Lajesoba la)

Taasibila labɛnbaaw :

- Jamana Kalanko Minisiriso – "ILAB" bolo fe,
- Jamana Kalanko Minisiriso – "CNR-ENF" bolo fe,
- Benbakan Dungew,
- Abudulayi Bari Tɔn.

Barosen Kolo :

"Kunnafonidiminen minnu be baara ke faso kanw na, u jɔda n'u jɔyɔɔ kunnafonidiko la Mali kɔnɔ".

Barosen bolofara :

Kunnafonidiseben minnu b'u mago jɛ faso kanw na Mali kɔnɔ : A ko be di bi ? A sinima sinima be sigi bolo jumɛn kan ?

Sani n ka tɛmɛ ni baro bolofara in ye, ne be folo ka n ka foli ni barikada ke :

- Ala ye, Mansa min ye bi don jira aw ni ne bɛɛ la,
- Jamana Kalanako Minisiriso ye,
- Kɛrɛnkɛrɛnɛnya la "CNR-ENF", "ILAB", "DNEB" ani "Fondation KARANTA"
- kuma tigiw ye,
- n karamɔgow ye,
- faso kanw dungew ye (faso kanw lapasabaaw, cɛ ani muso),
- Abudulayi Bari Tɔn ni "CALAN-Mali tondenw ye k'a da u ka cɛsiri kan sira in taamani na,
- n baarapɔgonw, n teriw ni n kanubaaw ye.

Ko kuma ye toden ye ! O kama, n be haketo jini jama fe k'a da bi don kɛnɛ n'a kɔɔ kan. N y'a kanu, aw ka yamaruya kɔnɔ, ka n ka korofɔ latɛmɛ faso kan do la n'o ye Bamanankan ye

N bɛna korofɔ min latɛmɛ aw ma, an ka ninini de bɔra n'a ye. A ma dafa bɛrɛ bɛrɛ bawo a ma dakun bɛɛ ta. Kɛnɛ in bɛna ke sababu ye, an ka je k'a dafa jɔgon fe faso kanw dondalali sira kan ni bi don kɛnɛ sigili hakilinaw ye.

O sira kan, ne ye baro bolofara sigi dakun 5 kan, olu file :

Laseli temesiraw :

- I. Kunnafonidiminen ko be di kunnafonidiko la Mali konɔ,

- II. Kunnafoniseben minnu be bo faso kanw na, A ko be di bi ?
  - U jumineyoro,
  - U lahalaw,
  - U dantigekan siraw,
  - U konokow be boli mun kan ?
  - Gelsyaw ye jumenw ye ?

- III. Cesiriw be mun ni mun kan a ko sinima sinima baaraw la ?

- IV. Baro kunceli (fen 3 kan).

Dakun Fɔlo :

Ne b'o jate dantige ye ka keɲe barosen kolo ma.

N'an ye kunnafonidiko jate mine Mali kɔnɔ, an b'a kolɔsi k'a fɔ ko kunnafodiminɛn

sugu ye 4 ye :

- Arajosow,
- Faso Jabaranin,
- Kunnafonidisebenw,
- Ɔogolon

Arajosow, Faso Jabaranin ani Ɔogolon, olu b'u sinsin kan sugu 3 kan u ka laseliw

senfe :

- Faso kanw,
- Faransikan,
- Angilekan.

Kunnafonidisebenw, olu ta ye kan 2 ye :

- Faso kanw,
- Faransikan.

- II Kunnafoniseben minnu be bo faso kanw na, A ko be di bi ? (22)

- U jumineyɔɔ :

A be kolɔsi k'a fɔ ko kunnafonidiseben minnu b'u ka laseliw ke faso kanw na, a ko

juminɛna yeremahɔɔnya talen kɔfe. a ko dili donna waati pereperelatigelen dɔw

senfe :

- San 1962 : jama (balikuw) kalanni feereba tigelen,
- San 1965 : Teheran Lajebe (Faso kanw donni dala jamanaw kɔnɔ),
- San 1966 : Bamako Lajebe/UNESCO,
  - faso kanw sebenni,
  - donniyaw latemɛni faso kanw na,
- San 1967 : Dajɛgafe kerɛnkerɛnnenw bolenw segesegeli UNESCO fe.

Hakililajigin na, ale dabɔra walasa ka kalanje jidi balikuw yɔɔ. Faso kan 4 tara o siratige la : Bamanankan, Fulakan, Korɔborɔkan ani Tamasekikan.

San 1972 marisikalo tile 10 don, Kibaru kunnafoniseben bɔra. Ale kɔfe, dɔwerɛw

bɔra. Olu togo file :

- Sankore (Bamanankan),
- Kabaaru (Fulakan),
- Faso Kumakan (Bamanankan),
- Jekabaara (Bamanankan),
- Xibaare (Soninkekan),
- Ntuloma (Bamanankan),
- Kalamene (Bamanankan),
- Kolonkise (Bamanankan),
- Kote (Bamanankan),
- Mali Kura (Bamanankan),
- Yiriwa (Bamanankan),
- Yereɗon (Bamanankan),
- Jama (Bamanankan),
- Saheli (Bamanankan),
- Jigi (Bamanankan),
- Dibifara (Bamanankan),
- Muso Danbe (Bamanankan),
- Soro Yiriwali Kunari Kono (Bamanankan),
- Yiriwere Kebal Kunari (Fulakan),
- Kala Yeelen (Bamanankan),
- Egiliziw Kibaruyaw (Bamanankan).

- U kuntilennaw,

A ko damine na, kuntilenna 6 de dira kunnafoniseben ninnu ma :

1. ka maaw kunnafoni (maaw ka se k'u sendayɔrow don),
2. ka jamanadenw kalan, (Kalan ye faantanya keɛminen folo ye),
3. ka kunnafonidi jidi (u kalanbagaw b'u fela di dakun bee kan),
4. ka ke donniyaw lateɛminenw ye (CMDT y'o misali ye),
5. ka jama sendon jamana yiriwali baaraw la (soro yiriwali siraw),
6. ka fasokannakalan (balikukalan) senkorodon (ka donni sorolenw jidi kalanenw bolo).

An be se ka 7nan fara nin bee kan, n'o ye "ka jemufanga sinsin jamana kono".

- U lahalaw,

An be waati min na i ko bi, kunnafoniseben 10 de be bo lakika la faso kanw na :

- Kibaru,
- Kabaaru,
- Jekabaara,
- Xibaare,
- Dibifara,
- Muso Danbe,
- Soro Yiriwali Kunari Kono,
- Yiriwere Kebal Kunari,
- Kala Yeelen,
- Egiliziw Kibaruyaw.

Ninnu na, Fanga ta ye 3 ye (Kibaru, Kabaaru ani Xibaare). Ninnu kelen kelen be bo siɲe kelen kalo kono.

Kenyerɛyew ta y'a tow ye. Olu la, minnu be bo siɲe kelen kalo kono olu ye 2 ye :

- Jekabaara,
- Dibifara.

Kalo 3 bo ko kelen, olu ye :

- Soro Yiriwali Kunari Kono,
- Yiriwere Kebal Kunari,
- Kala Yeelen,
- Egiliziw Kibaruyaw.

Kalo wɔɔɔ o kala o wɔɔɔ "Muso Danbe" be bo ko kelen.

- U dakunw be boli mun kan ?

Kunnafoniseben kelen kelen bee n'a ka laseli dakunbaw don.

Misali : Dibifara taw be boli minnu kan, o dow file :

- Mali jamana ni diɲe kibaruyaw
- Hadamadenya Yiriwali Kuntaala jan,

- Seko ni Donko.

- Geleyaw ye jumenw ye ? (Dijne kunnafonidiseben si te se a yere korɔ ni demɛ te).

Dijne kunnafoniseben kelen kelen n'a ka geleyaw don. Geleya be Mali jamana kunnafoniseben kofolen ninnu kan. An be se k'olu sarada nin cogo in na :

- Kalanko dese (Kunnafonilase baarɔɔdon ni kalan sira jiidili)
- Baarakeminenkodese
  - Cakɛbaraninkodese,
  - Kantalankodese,
  - Jatalankodese,
  - Bolimafenkodese n'u jɔɔɔnaw,
- Demɛbagako dese (kunnafonidiseben minnu be faso kanw na, olu kelen don bolokɔfɛn ye maaw bolo sango jamana kunnasigiw),
- III. Cesiriw be mun ni mun kan a ko sinima sinima baaraw la ?

Walasa kunnafonidisebenko ka se ka jɛsɔɔ ka kunnafonilase baaraw ke a jɛma ani ka kanw kɔkɔɔdon, dabaliw ka kan ka boli sira damadɔw fe :

1. Baarakejɔɔɔnya siraw jiidili,
2. Kunnafonijini baarɔɔdon ni kanw kalanni ka jidi,
3. Fanga kunnasigiw ka demɛ laseli kunnafonidiseben ninnu beɛ ma,
4. Demɛdonjekuluw ni faso kanw kanubaganciw ka demɛ laseli u ma,
5. Dijne sokelenyasira boli seben ninnu fe sango Dijne Kunnafonidiko Fɛɛɛ Kuraw sira fe (D.K.F.K).

IV. Baro kuncɛli (fɛn 3 kan).

1. An karamogɔ Mamadu Dukure ka kuma don "Sɛbɛ de bɛ mɔnɛ bɔ",
2. An k'a bila an kun na k'a fɔ ko kan ma ta k'a kɛrenkɛren kunnafonidi kama diɲɛ kɔnɔ. Kan bɛɛ bɛ se ka kɛ kunnafonidi minɛn ye.,
3. An ka tigɛ a kan k'a fɔ ko, an bɛ baara min na nin ye, jamana yiriwali baara don. Lakika la.

Aw ni ce aw ka tulomajo la.

Yusufu Jalo, DIBIFARA

Setanburukalo tile 24, San 2003